

HET
HUISKAMERKERKJE

VERDIEPINGSUURTJE

God – groter dan onze woorden

Een uitnodiging om te luisteren,
te onderzoeken en te ontdekken.

Ruimte
voor vragen,
stilte en
ontmoeting

LEZEN • STILTE • GESPREK • GELOOF • VRIJHEID

God – groter dan onze woorden

Verdiepingsuurtje

Tijdsduur

Geschatte duur: ongeveer 75–90 minuten wanneer je dit alleen doet en 90–120 minuten wanneer je dit samen doet. De duur hangt vooral af van de stiltes en het gesprek. Neem liever de ruimte dan dat je probeert alles binnen precies één uur af te ronden.

Vorbereiding

Instructie

Steek als je wilt een kaars aan.

Ben je met anderen, spreek dan af wie de verschillende onderdelen hardop voorleest.

Leg een steen of een ander voorwerp in het midden. Die heb je straks nodig. Ben je alleen, pak dan iets waarop je kunt schrijven. Lees de teksten rustig voor jezelf.

Opening

Instructie

Neem eerst een paar minuten stilte.

Je hoeft niet zeker te weten of te geloven dat God bestaat om aan dit verdiepingsuurtje deel te nemen. Je kunt de woorden van het gebed meebidden, ernaar luisteren of eenvoudig stil blijven.

Gebed

Lees hardop

Laten wij bidden.

Christus,

wees aanwezig in dit uur.

Maak ons aandachtig voor wat zich wil laten zien

en leer ons luisteren met een open hart.

Verbind ons met U, met elkaar

en met wat in ons leeft.

Amen.

Instructie

Blijf nog een moment stil voordat je verder leest.

Schriftlezing

Lees hardop

We zullen lezen: Exodus 3:1–15

Mozes hoedde de kudde van zijn schoonvader Jetro, de priester van Midjan. Eens dreef hij de kudde tot ver in de woestijn en kwam hij bij de berg van God, de Horeb.

Toen verscheen hem de engel van Jahwe, in een vuur dat opvlamde uit een doornstruik. Mozes keek toe en zag dat de doornstruik in lichters laaie stond en toch niet verbrandde.

Hij dacht: 'Ik ga eropaf om dat vreemde verschijnsel te onderzoeken. Hoe komt het dat die doornstruik niet verbrandt?'

Jahwe zag hem naderbij komen om te kijken. En vanuit de doornstruik riep God hem toe: 'Mozes, Mozes.' 'Hier ben ik,' antwoordde hij.

Toen sprak Jahwe: 'Kom niet dichterbij en doe uw sandalen uit, want de plaats waar jij staat is heilige grond.'

En Hij vervolgde: 'Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob.' Toen bedekte Mozes zijn gezicht, want hij durfde niet naar God op te zien.

Jahwe sprak: 'Ik heb de ellende van mijn volk in Egypte gezien, de jammerklachten om zijn onderdrukkers gehoord; ja, Ik ken zijn lijden.

Ik daal af om mijn volk te bevrijden uit de macht van Egypte, om het weg te leiden uit dit land naar een land dat goed en ruim is, een land van melk en honing, het gebied van de Kanaänieten, Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten. Het geweeeklaag van de Israëlieten is nu tot Mij doorgedrongen en Ik heb ook gezien hoezeer de Egyptenaren hen onderdrukken. Ga er dus heen, Ik zend u naar Farao. Gij moet mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte leiden.'

Maar Mozes sprak tot God: 'Wie ben ik dat ik naar Farao zou gaan en dat ik de Israëlieten uit Egypte zou leiden?'

God antwoordde hem: 'Ik zal u bijstaan, en dit is het teken dat Ik het ben die u zendt: als gij het volk uit Egypte hebt geleid, zult ge Mij vereren op deze berg.'

Maar Mozes sprak opnieuw tot God: 'Als ik nu bij de Israëlieten kom en hun zeg: De God van uw vaders zendt mij tot u, en zij vragen: Hoe is zijn naam? Wat moet ik dan antwoorden?'

Toen sprak God tot Mozes: 'Ik ben die is.' En ook: 'Dit moet gij de Israëlieten zeggen: Hij-is zendt mij tot u.'

Bovendien zei God tot Mozes: 'Dit moet ge de Israëlieten zeggen: Jahwe, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, zendt mij tot u. Dit is mijn naam voor altijd. Zo moet men Mij aanspreken, alle geslachten door.'

Instructie

Neem een korte stilte.

Laat deze woorden een moment in je doorklinken:

De grond waarop je staat is heilig.

Ik ben die Ik ben.

Of in andere vertalingen:

Ik ben die er zal zijn.

Tweede lezing

Lees hardop

In het boek Handelingen spreekt Paulus in Athene met mensen die God niet kennen. Hij zegt niet dat God ver weg is:

'In Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij.'

— Handelingen 17:28

Instructie

Blijf opnieuw een moment stil.
Je hoeft de woorden niet te begrijpen of te geloven.
Merk alleen op wat de woorden in je oproepen.

Ter overweging

Naderen zonder vast te leggen

 Lees hardop

Over God spreken kan vreemd aanvoelen.
Misschien zelfs bijna oneerbiedig.
God is geen onderwerp dat wij tegenover ons kunnen zetten om het van alle kanten te bekijken. Zodra wij zeggen: God is ..., lijkt het alsof wij met onze woorden iets begrenzen wat ons oneindig overstijgt.
Die terughoudendheid hoeft geen bezwaar te zijn. Zij kan juist voortkomen uit eerbied.
Mozes nadert het vuur, maar moet zijn sandalen uittrekken. Hij staat op heilige grond. Hij hoort een stem, maar ontvangt geen naam waarmee hij God kan vastleggen.
Ik ben die Ik ben.
Of:
Ik ben die er zal zijn.
In deze naam klinkt zowel aanwezigheid als vrijheid. God maakt zich bekend als Degene die is en er zal zijn, maar niet als iemand over wie Mozes kan beschikken. De naam geeft geen definitie. Hij opent een verhouding: Ik zal er zijn.
Ook wij hoeven vandaag niet vast te stellen wie of wat God is. Misschien kan dat zelfs nooit. Alles wat wij zeggen, blijft kleiner dan de werkelijkheid waarnaar onze woorden verwijzen.
We naderen voorzichtig. We luisteren naar verschillende manieren waarop mensen iets van God vermoeden, ervaren of zoeken.
We laten ook ruimte voor twijfel, weerstand en niet-weten.

Waarom zou ik in God geloven?

Nog voordat we vragen wie God is, kan een andere vraag opkomen:

Waarom zou ik eigenlijk in God geloven?

Voor de één is Gods bestaan bijna vanzelfsprekend. Voor een ander blijft het woord God leeg of roept het vooral vragen op.

De meeste mensen gaan niet in God geloven doordat zij een sluitend bewijs vinden.

Geloof kan beginnen in een ervaring waarvoor geen duidelijke woorden zijn.

Een ogenblik van stilte waarin je je niet alleen voelt.

Schoonheid die je onverwacht raakt.

Het wonderlijke besef dat je bestaat.

Een liefde die groter blijkt dan je eigen belang.

Het gevoel aangesproken of gedragen te worden.

Een verlangen naar iets wat boven het zichtbare leven uitgaat.

Een ander kan hetzelfde meemaken zonder daarin iets van God te

herkennen. Toch kan er een vermoeden of zelfs een innerlijke zekerheid

ontstaan dat de werkelijkheid dieper is dan wat wij kunnen zien en verklaren.

Er zijn ook ervaringen die het geloof juist moeilijk maken.

Ernstig lijden dat zinloos lijkt.

Gebod waarop geen antwoord lijkt te komen.

Onrecht dat blijft bestaan.

Een wereld waarin God soms geheel afwezig lijkt.

Ook dat hoort bij de vraag naar God. Het zou oneerlijk zijn deze ervaringen met een gemakkelijk antwoord toe te dekken.

Geloof hoeft geen zekerheid te zijn. Het kan een voorzichtig vertrouwen zijn.

Een openhouden van de mogelijkheid dat wij leven binnen een werkelijkheid die groter is dan wijzelf.

Maar ook dat vertrouwen kan ontbreken.

We hoeven onszelf niet tot geloof te brengen. We kunnen de vraag laten bestaan zonder haar nu te beantwoorden.

God als het heilige Mysterie

Soms zijn er ogenblikken waarin het gewone leven even open lijkt te gaan.
Je kijkt naar de sterren.
Je hoort muziek die je diep raakt.
Je bent stil bij iemand die sterft.
Een baby kijkt je aan.
Je ziet zonlicht door de bladeren vallen.
De wereld is nog dezelfde en toch lijkt er iets doorheen te lichten wat je niet kunt benoemen.
Sommige mensen noemen dat God.
Anderen noemen het verwondering, schoonheid, liefde of de diepte van het bestaan.
Het woord is niet het belangrijkste. Het gaat om het besef dat de werkelijkheid misschien niet samenvalt met wat wij ervan kunnen begrijpen.
God wordt dan ervaren als het heilige Mysterie: niet als een raadsel dat wij moeten oplossen, maar als een werkelijkheid waarvoor wij stil kunnen worden.

God als oorsprong en dragende grond

Er kan een moment komen waarop de meest basale vraag ineens heel groot wordt:
Waarom is er iets en niet niets?
Waarom bestaat deze wereld?
Waarom ben ik er?
Wij hebben onszelf niet voortgebracht. Het leven is ons gegeven voordat wij erover konden beslissen.
Sommige mensen ervaren in dat gegeven-zijn iets van God. Niet noodzakelijk als een Schepper die lang geleden de wereld heeft gemaakt, maar als de oorsprong waaruit het leven ieder ogenblik voortkomt.
God is dan de dragende grond van het bestaan.

We ervaren die grond niet altijd. We leven, denken, werken en zorgen zonder erbij stil te staan. Toch kan er soms een besef ontstaan dat wij onszelf niet volledig dragen.

Dat ons bestaan rust in iets wat dieper is dan wijzelf.

God als Bewustzijn

Ook ons bewustzijn kan verwondering oproepen.

Wij nemen de wereld niet alleen waar. Wij weten dat wij haar waarnemen.

Wij kunnen liefhebben, onszelf onderzoeken, naar waarheid zoeken en ons openstellen voor wat groter is dan wijzelf.

Sommige mensen ervaren hun bewustzijn als iets dat geheel van henzelf is. Anderen krijgen soms het vermoeden dat hun bewustzijn deel uitmaakt van een veel groter Bewustzijn.

God wordt dan niet voorgesteld als een wezen dat zich ergens buiten de wereld bevindt. God is de levende, bewuste werkelijkheid waarin alles bestaat en waarin ook ons eigen bewustzijn zijn oorsprong vindt.

In Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij.

Dat betekent niet dat ons denken God is, of dat iedere gedachte goddelijk zou zijn. Ons menselijke bewustzijn is beperkt en veranderlijk. Het grotere Bewustzijn waarnaar het woord God verwijst, zou ons juist omvatten en overstijgen.

Het blijft een beeld, geen bewijs en geen sluitende verklaring. Het probeert ruimte te geven aan de ervaring dat bewustzijn misschien dieper reikt dan ons afzonderlijke zelf.

Misschien herken je iets van dit beeld.

Misschien voelt het te onpersoonlijk.

Misschien helpt het je om God niet als een menselijk wezen voor te stellen, maar mis je de nabijheid van iemand tot wie je kunt spreken.

Ook dat verschil kun je laten bestaan.

God als aanwezigheid

Er zijn mensen die God ervaren als een aanwezigheid.

Niet als iets wat zij kunnen zien, maar als een nabijheid die soms voelbaar wordt in stilte, gebed, liefde of verdriet.

Anderen ervaren niets.

Zij worden stil, maar de stilte blijft stil. Zij bidden, maar horen geen antwoord. Dat betekent niet dat zij iets verkeerd doen. Het bewijst ook niet dat God er wel of niet is.

De afwezigheid van een ervaring mag werkelijk afwezigheid blijven. We hoeven haar niet onmiddellijk te hernoemen tot een verborgen aanwezigheid. Als het beeld van een verborgen aanwezigheid voor jou wél klopt, mag ook dat er zijn.

Soms is geloof ervaren.

Soms is het zoeken.

Soms is het roepen.

Soms is er een innerlijk weten.

Soms is het niets anders dan de vraag niet afsluiten.

God als een roep uit de diepte

Soms komt het woord God juist naar boven wanneer iemand niet meer weet hoe verder.

Niet als een geloofsbelijdenis.

Niet als een doordacht gebed.

Eerder als een rauwe uitroep:

"God, ik kan niet meer".

Ook iemand die niet in God gelooft, kan zulke woorden opeens uitspreken. Alsof het diepste in ons zich richt tot iets of iemand waarvoor ons denken geen naam heeft.

Misschien is dit geen geloof in de gewone betekenis. Misschien is het overgave voordat iemand weet waaraan hij zich overgeeft.

Niet de rustige overgave van iemand die alles aanvaardt, maar de overgave die overblijft wanneer alle kracht en alle antwoorden zijn uitgeput. Ook zo kan het woord God in een mensenleven verschijnen: niet als zekerheid, maar als een roep uit de diepte.

God als iemand die ons kent

Mozes hoort vanuit het vuur zijn eigen naam.

‘Mozes, Mozes.’

Dat is een ander beeld van God dan een oneindige kracht of een groot Bewustzijn. Hier wordt God ervaren als een levende Ander die een mens ziet, kent en aanspreekt.

Voor sommige mensen is dit de kern van hun geloof. Zij bidden niet alleen tot een ondoorgrondelijk Mysterie, maar tot iemand bij wie zij gekend zijn. Dat kan een diepe geborgenheid geven.

Het kan ook moeilijk zijn. Als je nooit iets van een antwoord hebt ervaren, kun je je afvragen of je niet alleen tot jezelf aan het spreken bent.

We hoeven die spanning niet op te lossen.

God kan worden ervaren als Degene tot wie wij spreken en als de stilte waarin onze woorden rusten — of verdwijnen.

God als Liefde

Soms ontmoeten we een liefde die ons boven onszelf uittilt.

Iemand blijft bij ons wanneer er niets te herstellen valt.

Een mens ziet werkelijk naar een ander om.

Er wordt vergeven zonder het kwaad te ontkennen of goed te praten.

Iemand kiest voor het goede terwijl dat iets kost.

We zien daarvan indrukwekkende voorbeelden, zoals Nelson Mandela, die na jarenlange gevangenschap niet voor vergelding koos, en Maximiliaan Kolbe, die in Auschwitz zijn leven gaf om dat van een medegevangene te redden.

In zulke ogenblikken kan liefde meer lijken dan een gevoel. Alsof zij verwijst naar iets wat dieper in de werkelijkheid verankerd ligt.

De eerste brief van Johannes zegt:

‘God is liefde.’

Dat betekent niet dat alles wat op aarde gebeurt liefdevol is. Veel van wat mensen en kinderen overkomt, is verschrikkelijk.

Waarom laat God, als God liefde is, dit leed toe?

Hierop zijn veel antwoorden gegeven. De vraag is of zij ten diepste werkelijk voldoen. Een rationele verklaring kan zelfs afstand scheppen tot degene die lijdt. Liefde verklaart het lijden niet weg. Zij blijft bij wie lijdt, verzet zich tegen onrecht en weigert het hart te sluiten wanneer er geen antwoord is.

De woorden God is liefde kunnen een vertrouwen uitdrukken: dat liefde niet toevallig of bijkomstig is, maar behoort tot de diepste werkelijkheid van God.

Voor de één is dat een geloof.

Voor een ander een hoop.

Voor weer een ander een innerlijk weten.

En voor nog een ander een vraag.

Onze beelden van God

Wanneer we over God denken, ontstaan er bijna vanzelf beelden.

God als vader.

God als moeder.

God als rechter.

God als beschermer.

God als licht.

God als kracht.

God als helper.

God als een oude man boven de wolken.

Sommige beelden openen iets. Andere maken ons bang of houden ons klein. Het beeld van een God die iedere fout registreert en bestraft, kan bijvoorbeeld zo overheersend worden dat er weinig ruimte overblijft voor vertrouwen, vrijheid of liefde. Een beeld dat ooit hielp, kan later te beperkt blijken.

De middeleeuwse mysticus Meister Eckhart waarschuwde ervoor dat zelfs onze gedachten over God ons in de weg kunnen staan. Wie zich vastklampt aan een bepaald Godsbeeld, kan het beeld verwarren met de werkelijkheid waarnaar het verwijst. Het goddelijke laat zich niet bezitten door onze antwoorden; het raakt ons vanuit een diepte die aan ons denken voorafgaat. Dat betekent niet dat antwoorden of beelden waardeloos zijn. Op dit moment kan een bepaald antwoord je juist houvast geven of een deur openen. Het hoeft alleen niet het laatste woord te zijn.

Een beeld van God kan een venster zijn.

Maar wanneer wij het beeld aanzien voor God zelf, kan het ook het uitzicht belemmeren.

Soms denken we dat wij God zijn kwijtgeraakt, terwijl vooral een oud Godsbeeld niet meer bij ons past.

Dan hoeven we niet onmiddellijk een nieuw beeld te maken.

We kunnen het even openlaten.

Niet weten wie God is.

Niet weten of God persoonlijk of onpersoonlijk is.

Niet weten of God boven ons, in ons of om ons heen is.

Niet weten of het woord God nog bruikbaar is.

Dat openlaten hoeft geen afstand van God te zijn. Het kan juist ruimte maken voor een werkelijkheid die groter is dan alles wat wij over haar kunnen denken.

God als Vader en als Moeder

De Bijbel spreekt vaak over God als Vader. Dat beeld kan vertrouwen, bescherming en nabijheid uitdrukken.

De Bijbel gebruikt ook moederlijke beelden: God die troost als een moeder, die draagt en haar kind niet vergeet. Jezus gebruikt het beeld van een vogel die haar kuikens onder haar vleugels verzamelt.

Voor sommige mensen voelt een van deze beelden vertrouwd. Voor anderen zijn ze moeilijk geworden door hun eigen ervaringen met vaders, moeders of gezag.

Geen enkel menselijk beeld omvat God.

Woorden als Vader en Moeder kunnen vensters zijn waardoor iets van Gods liefde zichtbaar wordt. We hoeven er niet doorheen te kijken als ze het licht voor ons juist tegenhouden.

Misschien helpt een ander beeld.

Misschien helpt geen enkel beeld.

Boven ons, om ons heen en in ons

Soms wordt God ervaren als het Hoogste: een werkelijkheid die ons oneindig overstijgt.

Soms als een nabijheid die de hele schepping doordringt.

Soms als een stil Licht in het diepste van ons wezen.

Deze ervaringen hoeven elkaar niet uit te sluiten.

God kan groter zijn dan het heelal en tegelijk nabij in één ogenblik van aandacht.

God kan boven al onze beelden uitgaan en toch door een beeld worden vermoed.

God kan onkenbaar blijven en toch worden aangesproken.

Maar ook deze woorden zijn geen conclusie.

We zetten er geen punt achter.

Ruimte voor niet-weten

Lees hardop

Misschien geloof je in God.

Misschien ervaar je een innerlijk weten dat zich moeilijk laat uitleggen.

Misschien verlang je naar God.

Misschien twijfel je.

Misschien roept het woord God vooral weerstand, pijn of leegte op.

Misschien vind je bijna iedere uitspraak over God te stellig of te oneerbiedig.

Je hoeft niet te kiezen wat voor jou waar is.

Niet-weten is niet hetzelfde als onverschilligheid. Het kan voortkomen uit aandacht en eerbied. Uit de weigering om het Mysterie kleiner te maken dan het is.

Mozes bleef staan voor het vuur dat brandde en niet verteerde.

Misschien is dat genoeg:

niet verklaren,

niet vastleggen,

maar aandachtig blijven staan.

Vraag van vandaag

Lees hardop

Wat gebeurt er in mij als ik het woord God niet meteen invul?

Is er een woord, een beeld, een ervaring of een stil vermoeden dat voor jou naar God verwijst?

Is er een Godsbeeld dat je helpt?

Of staat een beeld van God je juist in de weg?

Misschien is er vooral een vraag.

Misschien geloof je, twijfel je of weet je niet of het woord God voor jou ergens naar verwijst.

Je hoeft daar niet uit te komen.

Ook niet-weten en stilte kunnen een antwoord en een weg zijn.

Gesprek of persoonlijke bezinning

Als je dit alleen doet

Instructie

Neem de tijd om iets op te schrijven.

Je kunt beginnen met een van deze zinnen:

- Wanneer ik het woord God hoor...
- Soms vermoed ik iets van God wanneer...
- Wat mij doet twifelen, is...
- Een beeld van God dat mij helpt, is...
- Een beeld van God dat mij belemmert, is...
- Als ik niets hoeft te geloven of uit te leggen...
- Wat voor mij heilig voelt, is...

Schrijf zonder jezelf te verbeteren. Je hoeft niet tot een antwoord of conclusie te komen.

Als je dit samen doet

Instructie

Neem om de beurt de tijd om op de vraag in te gaan:

Wat gebeurt er in mij wanneer ik het woord God niet meteen invul?

Wie de steen uit het midden oppakt, kan spreken. De anderen luisteren zonder te onderbreken, aan te vullen of in discussie te gaan.

Wanneer iemand is uitgesproken, wordt de steen teruggelegd. Daarna kan iemand anders hem oppakken.

Reageer niet op de vorige spreker, maar vertel wat de vraag bij jouzelf oproept.

Niemand hoeft iets te zeggen.

We hoeven elkaars woorden niet te beoordelen of met elkaar in overeenstemming te brengen. Geloof, innerlijk weten, twijfel, verlangen en niet-weten kunnen naast elkaar bestaan.

Afsluiting

 Instructie – geleide stilte

Neem een rustige houding aan. Voel de grond onder je voeten. Adem een paar keer rustig in en uit.

Stel je voor dat je, net als Mozes, op heilige grond staat.

Niet op een andere plaats dan waar je nu bent.

Hier.

Laat de woorden en beelden die in dit uur naar voren kwamen nog eenmaal voorbijgaan. Je hoeft niets te kiezen. Je hoeft niets vast te houden.

Laat ieder woord en ieder beeld daarna weer los.

Ook het woord God.

Blijf enkele ogenblikken in de open ruimte die overblijft.

Misschien ervaar je rust, nabijheid of verwondering.

Misschien alleen stilte.

Misschien onrust of niets bijzonders.

Alles mag zijn zoals het nu is.

Blijf alleen nog een moment aandachtig aanwezig.

Gebed

Lees hardop

Laten wij bidden.

God, groter dan onze woorden,
wij kunnen U niet omvatten.

Wij weten niet altijd wie U bent
of hoe wij over U kunnen spreken.

Soms vermoeden wij iets van uw nabijheid.

Soms vinden wij alleen stilte.

Soms blijft zelfs ieder vermoeden uit.

Bewaar in ons de verwondering
en de ruimte om te zoeken.

Bevrijd ons van beelden
die U kleiner maken
of ons van U verwijderen.

Blijf ons nabij,
herkend of niet,
in wat wij begrijpen
en in wat ons begrip te boven gaat.
Amen.

Lees hardop

Ga in vrede.

Neem de stilte van dit uur mee.

"Ik ben die Ik ben"

Exodus 3:14

